

Uusi alku 47
Mark 12:18-27

Jeesus puolustaa oppia ylönousemuksesta

Kertausta

Olemme Markuksen evankeliumissa kohdassa, jossa Jeesus on saapunut opetuslapsineen Jerusalemin temppeliin. Hän on kritisoinut temppelin uhrikulttia hyvin konkreettisesti, kaatelemalla uhrieläinten myynnissä käytettyjä pöytiä.

Myöhemmin temppelin papit ja kirjanoppineet kysyivät Jeesuksen valtuuksia tehdä tuollaista. Jeesus ei vastannut suoraan. Mutta hän kertoi vertauksen pahoista viinitarhan vuokraviljelijöistä. He tappoivat viinitarhan omistajan pojan, koska he halusivat ryöstää tarhan itselleen.

Papit ja kirjanoppineet tajusivat, että Jeesus tarkoitti vertauksellaan heitä. He olivat ryövänneet Israelin hengellisen perinnön itselleen. He tulisivat tappamaan hänet, Israelin Jumalan lähettämän Pojan.

Papit ja kirjanoppineet kihisivät raivosta Jeesusta vastaan. Muuta he eivät voineet, sillä he eivät alkuunkaan pärjänneet hänelle väittelyssä. He joutuivat poistumaan temppelistä tappion kärsineinä. Mutta koko sotaa he eivät vielä olleet hävinneet. He lähettivät Jeesusta vastaan tuoreita voimia, nimittäin väkeä Herodeksen sukua kannattavasta puolueesta sekä oppineita miehiä arvostetusta fariseusten herätysliikkeestä.

Seurasi väittely siitä, saiko Rooman keisarille maksaa veroa. Senkin Jeesus voitti ns. *kuus-nolla*. Fariseukset ja herodilaiset joutuivat hekin poistumaan takavasemmalle vähin äänin.

Saddukeukset astuvat areenalle

Mutta vielääkään ottelu ei ollut lopussa. Seuraavaksi areenalle astuivat saddukeukset:

Sitten Jeesuksen luo tuli saddukeuksia, jotka kieltävät ylönousemuksen (Mark 12:18)

Saddukeukset olivat pieni, mutta vaikutusvaltainen ylimyspuolue. Sen johtomiehet kuuluivat Jerusalemin korkeimpaan papistoon. He edustivat teologisesti ja poliittisesti viileän järjen ja maltin suuntaa. He eivät olleet lainkaan innostuneet fariseusten isänmaallisesta kansalliskiihkosta tai heidän valtavasta innostaan keksiä säännöksiä, joitten avulla Mooseksen laki voitaisiin pitää tarkasti ja kaikissa kansanosissa.

Eräs teologinen oppi, jonka saddukeukset hylkäsivät järjenvastaisena, oli oppi aikojen lopulla tapahtuvasta ylönousemuksesta. Fariseukset uskoivat siihen, mutta saddukeukset eivät. Heidän mukaansa Raamatun tärkein ydin, viisi Mooseksen kirjaa, eivät tunteneet ylönousemusoppia, ja siksi se oli hylättävä.

Entä nykyään?

Onko vaikea keksiä sovellutuksia nykypäivän kirkkopoliitikasta? Onko meillä jotain vastaavaa? Korkeissa viroissa olevia uskonnollisia johtajia, jotka eivät hyväksy herätysliikeväen painotuksia, vaan vetävät järkevämpää, modernimpää, sivistyneempää ja poliittisesti maltillisempää linjaa?

Minusta ei ole vaikea keksiä. Eräs asia, jossa niitä näkyy, on seksuaalietiikka. Jos nykyisin julkisesti opettaa perinteistä raamatullista ja kirkollista seksuaalietiikkaa, jonka mukaan Jumalan tahdon mukainen seksi kuuluu vain miehen ja naisen väliseen avioliittoon, monet johtavat kirkonmiehet sanovat, että sellainen on ihan väärin. Pitää ajatella rationaalisemmin, eikä kuvitella konservatiivisten herätysliikeihmisten tavoin, että Jumala ilmaisee Raamatussa tahtonsa myös oikeasta seksuaalisuuden toteuttamisesta. Ei, ei! Hyi, hyi! Sehän on ”fundamentalismia”!

Sillä tavalla opettavilta järjestöiltä saatetaan pistää kolehtihanat kiinni. Ja nimenomaan järkevän ja sivistyneen, fundamentalismia vastustavan uskontulkinnan nimissä.

Ajatuskoe ylösousemususkoa vastaan

Jeesuksen aikana rationaalisuuden nimiin vannovat uskonnolliset viranhaltijat olivat lempäneet uskosta pois muuta. Nimittäin opin ylösousemuksesta.

Nyt he olivat tulleet temppeliin väittelemään tästä asiasta tunnetun harhaoppisen, Jeesuksen kanssa. Ehkä he olivat salaa hyvillään siitä, että ”herätysliikeväki” eli fariseukset olivat kokeneet Jeesusta vastaan tappion. Se osoitti, että Israelin aidon perinnön vaarantajia piti vastustaa paljon järjestelmällisemmin perusteiden kuin mitä fariseukset tekivät.

Se, että Jeesus uskoi ylösousemukseen, oli varmaan yleisesti tunnettua. Hänen harhaoppiseksi osoittaminen kannatti aloittaa tästä järjen kannalta hankalasta opinkohdasta. Ehkä saddukeukset tekivät sen vähän pilailleen, itsevarmoina voitostaan. Olihan vastustaja oppimaton galilealainen saarnaaja.

Vähän kuin laitettaisiin jotakuta nuorta uskovaista vastaan muutama Akatemian tutkija ja dosentti. TV:n keskusteluohjelmassa he esiintyvät aluksi alentuvan hyväntahtoisesti.

He esittivät hänelle kysymyksen: "Opettaja, Mooses on säätänyt näin: 'Jos jonkun veli kuolee ja jättää jälkeensä vaimon mutta ei lasta, tämän miehen tulee ottaa veljensä vaimo ja hankkia jälkeläinen veljelleen.' (Mark 12:19)

Lähtökohtana oli siis Mooseksen lain tunnettu säädös lankousavioliitosta (5 Moos 25:5-6). Siinä sanottiin, että lapsettomana leskeksi jääneen naisen on mentävä miesvainajansa veljen kanssa naimisiin. Näin oli tehtävä, jotta vainajan ”nimi” ja suku säilyisivät, kun vainajan veli siittäisi leskelle lapsia.

Tätä Mooseksen lain säädöstä ei kukaan oikeaoppinen juutalainen rabbi voinut kumota. Siksi se oli hyvä lähtökohta Jeesuksen oikeaoppisuuden koettelemiseksi.

Saddukeukset tekivät kyseisen säädöksen soveltamista koskevan kysymyksen.

Oli seitsemän veljestä. Vanhin heistä otti vaimon ja kuoli jättämättä jälkeläisiä. Silloin toinen otti lesken, mutta hänkin kuoli jälkeläisiä jättämättä. Samoin kävi kolmannen ja kaikkien seitsemän: heiltä ei jäänyt jälkeläisiä. Viimeisenä kaikista kuoli nainen. Kun he ylösousemuksen päivänä nousevat kuolleista, kenen vaimo hän silloin on? Hänhän on ollut kaikkien seitsemän vaimo." (Mark 12:20-23)

Esimerkissä on kyse tekaistusta tapauksesta, mihin pyöreä seitsenlukukin viittaa. Siitä huolimatta tapaus on mahdollinen. Se on *ajatuskoe*, jonka avulla tutkitaan sitä, onko oppi ylösnousemuksesta oikea.

Ja se ei ole oikea. Se johtaa nimittäin ristiriitaan Mooseksen lain kanssa. Tämän saddukeukset ajattelivat ajatuskokeensa vastaansanomattomasti osoittavan. Salassa he varmaan virmistelivät.

Ette tunne kirjoituksia ettekä Jumalan voimaa

Mutta Jeesus oli vakava. Kyse ei ollut leikistä.

Jeesus vastasi heille: "Te kuljette eksyksissä, ja mistä syystä? Koska ette tunne kirjoituksia ettekä Jumalan voimaa. (Mark 12:24)

Saddukeukset olivat eksyksissä, ja se johtui siitä, että vaikka he osasivat järkeillä, vaikka heillä oli korkeat virat, vaikka heidän hallussaan oli lain tulkinta, he eivät tunteneet kahta olennaisinta asiaa: *Raamattua* ja *Jumalan voimaa*. Heiltä puuttui Raamatun synnyttämä elävä usko Jumalaan. Heiltä puuttui omakohtainen kokemus siitä, kuka Jumala on ja mitä hän voi tehdä.

Minusta aivan vastaava pätee kirkossamme nykyään vellovaan keskusteluun seksuaalietiikasta. Jos vellontaan osallistujalla ei ole Raamatun tuntemusta ja elävää uskoa, hän ei ymmärrä kirkon perinteistä opetusta seksistä. Hän ei pidä sitä edes ihanteena mahdollisena. Hän tulkitsee sen neuroottiseksi ja jopa sairaaksi.

Mutta hän on eksyksissä. Sen näkee, kun yhtälöön lisätään Raamatun opetus ja Jumalan voima, jonka evankeliumi tuo mukanaan.

Mutta jos niitä ei ole, kuljetaan eksyksissä, niin pahasti eksyksissä, että eksyksissä oloa pidetään korkeimpana viisautena, jopa syvänä hengellisyytenä. Ja niinhän asia Jeesuksen vuorisäärän mukaan onkin:

Silmä on ruumiin lamppu. Jos siis silmäsi on terve, niin koko sinun ruumiisi on valaistu. Mutta jos silmäsi on viallinen, niin koko ruumiisi on pimeä. Jos siis se valo, joka sinussa on, on pimeyttä, kuinka suuri onkaan pimeys (Matt 6:22-23).

Jeesus kumoo saddukeusten ajatuskokeen: väärät alkuoletukset

Todettuaan saddukeusten eksymyksen syyn, Raamatun tuntemuksen ja Jumalan voiman tuntemuksen puutteen, hän osoittaa, miksi heidän ajatuskokeensa ei toimi:

Kun nousee kuolleista, ei oteta vaimoa eikä mennä vaimoksi. Ylösnousseet ovat kuin enkelit taivaassa. (Mark 12:25)

Saddukeusten ajatuskokeessa on vääriä premissejä eli lähtökohtia. Eräs sellainen on se, että ylösnousemusruumiissa kaikki elimet, myös sukupuolielimet, toimivat niin kuin maanpäällisessä elämässä. Mutta asia ei Jeesuksen mukaan ole niin. Siksi koko ajatuskoe on pielessä, eikä sillä voi todistella mitään ylösnousemuksesta tai sitä vastaan.

Vanhan testamentin todistus ylösnousemuksen puolesta

Tämän jälkeen – siis osoitettuaan vastustajien argumenttien pätemättömyyden – Jeesus lataa esiin oman perustelunsa, perustelun ylösnousemususkon puolesta:

Ja kun nyt puhumme kuolleiden herättämisestä - ettekö ole Mooseksen kirjasta lukeneet kertomusta palavasta pensaasta? Siinä Jumala puhuu Moosekselle ja sanoo: 'Minä olen Abrahamin Jumala, Iisakin Jumala ja Jaakobin Jumala.' Ei hän ole kuolleiden Jumala, vaan elävien. Te olette pahasti eksyksissä." (Mark 12:26-27)

Jeesus osoitti tällä, että saddukeusten keskeisinä ja autoritatiivisina pitämät Mooseksen kirjat tunsivat ajatuksen ylösnousemuksesta. Tämä näkyy siinä, että Jumala ilmoitti Moosekselle olevansa ”Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin Jumala”.

Hän ei sanonut, että hän *oli* näitten Israelin patriarkkojen Jumala, vaan että hän edelleen *on* heidän Jumalansa. Kuinka tämä olisi mahdollista, jos he olisivat lopullisesti kuolleet, vailla toivoa ylösnousemuksesta? Ei mitenkään. Abraham, Iisak ja Jaakob eivät ole ikuisesti tuonelaan tuomittuja. He tulevat nousemaan kuolleista ja siksi heidät luetaan elävien joukkoon, sellaisten joukkoon, joiden Jumalan Herra on.

Tähän liittyy Vanhan testamentin opetus siitä, että tuonelassa Jumalaa ei ylistetä eikä tunneta:

Sillä kuolemassa ei sinua muisteta; kuka ylistää sinua tuonelassa? (Ps 6:6)

Mitä etua on minun verestäni, jos minä haetaan vaivun? Ylistääkö tomu sinua, julistaako se sinun uskollisuuttasi? (Ps 30:10)

Teetkö sinä ihmeitä kuolleille, tai nousevatko haamut sinua kiittämään? . . . Kerrotaanko haudassa sinun armostasi, manalassa sinun uskollisuudestasi? Tunnetaanko sinun ihmeitäsi pimeydessä ja sinun vanhurskauttasi unhotuksen maassa? (Ps. 88:11-13)

Kun kuolema on Raamatun mukaan tällainen, vailla toimivaa jumalasuhdetta oleva paikka, ja Abraham, Iisak ja Jaakob ovat kuolleet, niin miten voidaan olettaa, että Herra voi olla Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin Jumala? Jeesuksen mukaan ei mitenkään muuten, kuin siten, että kuolleitten ylösnousemus on totta. He tulevat vielä nousemaan kuolleista ja ylistämään Herraa, heidän Jumalaansa.

Jeesus ja keskeisten oppien muodostama kokonaisuus

Esko Haavan kommentaarin mukaan Jeesus ei tuonut juutalaiseen ylösnousemususkoon mitään ratkaisevaa uutta. Uutta sen sijaan oli se hengen palo, jolla hän taisteli ylösnousemususkon puolesta. Se sai hänet katselemaan kysymystä *ihmisen jumalasuhteesta käsin*.

Sellaiseen ei saddukeuksista ollut. He eivät tunteneet Jumalan voimaa, koska heillä ei ollut elävää jumalasuhdetta. Pelkkä järki ja sivistys ja korkea virka eivät auttaneet heitä, kun kaikkein keskeisin puuttui.

Tämä episodi osoittaa, että Jeesukselle Raamatussa oli monia tärkeitä ja luovuttamattomia opinkohtia. Eräs sellainen oli usko kuolleiden ylösnousemukseen. Hän ei suostunut sellaiseen, että

Raamatusta olisi tislattu pari, kolme yleisluontoista näkemystä, joista olisi rakennettu järkevälle ja sivistyneelle ihmiselle sopiva uskonto.

Ei Jeesus suinkaan Raamatusta kaikkea ottanut; ei ainakaan yhtä olennaisena ja sitovana. Mutta ylösnousemuksen hän otti, välttämättömänä opinkohtana, josta luopuminen oli vakavaa eksymistä totuudesta.

Luterilaisen puhtasoppisuuden aikana puhdasta oppia verrattiin sileään kultasormukseen, jonka jokaisen kohdan oli oltava eheä. Jokainen oppi liittyi toiseen ja muodosti yhtenäisen kokonaisuuden, jota ei saanut rikkoa.

Jeesus ei painottanut puhtasoppisuutta noin paljoa. Mutta kyllä hänelläkin oli monia luovuttamattomia totuuksia, jotka muodostivat kokonaisuuden.

Eräs niistä oli ylösnousemus. Se nivoutui moniin muihin totuuksiin. Ne kaikki kulminoituivat hänessä itsessään. Hänessä taivasten valtakunta oli tullut ihmisiä lähelle. Hänen kuolemassaan ja ylösnousemuksessaan tapahtuisi ihmiset Isän kanssa sovittava Jumalan tahto. Lopulta se veisi kaikkien ylösnousemukseen.

Jo aiemmin olen viitannut siihen, että Jeesus varoitti oppilaitaan ”fariseusten hapatuksesta ja Herodeksen hapatuksesta”. Näillä hän tarkoitti kahta hänen aikanaan leviävää väärän teologian muotoa.

Hän ei siis ollut sellainen opettaja, jolle opin yksityiskohtainen sisältö oli yhdentekevää, kunhan vain pari ylevää periaatetta, kuten ”suvaitsevaisuus tai ”lähimmäisenrakkaus” toteutuisi.

Miksi näin? Koska hän oli tullut toteuttamaan Jumalan historiassa toteutuvaa pelastussuunnitelmaa. Sillä oli aivan tietty sisältö. Väärä teologia teki sen ymmärtämisen mahdottomaksi. Eräs tällainen tapaus oli se, kun oppi kuolleitten ylösnousemuksesta kiellettiin.

Jeesuksen saddukeuksia vastaan käymä väittely ylösnousemuksesta osoittaa, että nykyajassa käytävä väittely keskeisten opinkohtien tiimoilta ei ole lainkaan niin turhaa, kuin minä se julkisuudessa usein esitetään.

Jos oppi on väärä, Jumalan voimaa ja kirjoituksia ei tunneta, vaan kuljetaan eksyksissä.

Siksi oikeaa oppia pitää julkisesti puolustaa. Kuten Herramme teki aikansa julkisessa keskusteluohjelmassa, Jerusalemin temppelein esipihassa.